

VEILIGHEIDSDIENST NED. ANTILLEN

MAANDOVERZICHT

maart/1965
april

A L G E M E E N.

De meest belangrijke gebeurtenis van de afgelopen twee maanden was in het Caraïbisch gebied ongetwijfeld de Dominikaanse omwenteling. Het gevaar van een succesvolle communistische infiltratie van een te vormen bewind, heeft de Verenigde Staten ertoe gebracht unilateraal in te grijpen op een wijze die jammer genoeg bij velen de indruk heeft gewekt dat dit land nog immer geporteerd is voor militaire juntas in Latijns Amerika. De uitleg voor welke de Amerikaanse politiek vatbaar is, werd inderdaad en niet slechts door de communisten, maar ook door min of meer bevriende staatshoofden eraan gegeven. Vooral de Franse President De GAULLE was zeer ontstemd over het eigengereide optreden van Amerika. Hij zag er blijkbaar een kans in om zijn eigen politieke kapitaal in Latijns Amerika wat beter te investeren.

De reacties van de verschillende Latijns Amerikaanse regeringen zelf waren - gezien de omstandigheden - nogal getemperd. Anti-Amerikaanse betogingen waren er uiteraard wel, maar zelfs deze leken pro forma. CASTRO en de Cubaanse pers waren verbolgen, maar het was opmerkelijk hoe weinig men eigenlijk van die zijde op de gebruikelijke wijze te keer is gegaan. De Amerikaanse interventie heeft eenieder verrast en zal als precedent in de toekomst een factor zijn waarmee in de ontwikkeling van de koude oorlog in dit gebied door de subversieve elementen rekening moet worden gehouden. Het streven om de unilaterale actie van de Verenigde Staten om te zetten in een gemeenschappelijk optreden van de O.A.S. is er op gericht de Verenigde Staten "off the hook" te halen en als zodanig zal het ook succesvol kunnen zijn. De vooruitzichten voor een efficiënte regionale "politie"-macht zijn minder gunstig. Ook in de toekomst zullen de Verenigde Staten in overeenkomstige omstandigheden zich wel weer groepen voelen om zelf snel in te grijpen. Achteraf kan dan op de actie een goed etiket worden geplakt.

Het rumoer in de Dominikaanse Republiek heeft de verontrustende ontwikkelingen in Colombia ten onrechte wat op de achtergrond gedrongen. De situatie in dat land is verre van gunstig.

In Venezuela kwam de subversiviteit wat meer aan de oppervlakte en werd de kop ingedrukt. LEONI zat nog vrij stevig in het zadel.

- 2 -

Eduardo FREI krijgt een kans de Christendemocratie te etaleren. Uit Chile kwam het beste nieuws van de afgelopen maanden.

Bolivia daarentegen is aan de rand van de burgeroorlog. Alhoewel BARRIENTOS telkens weer, zij het ternauwernood, aan moordaanslagen ontsnapt, is zijn positie de laatste tijd verzwakt. Zijn collega OVANDO steekt hem naar de kroon, hierin (tijdelijk) gesteund door Juan LECHIN en zijn mijnwerkers. Ook de rechtse Boliviaanse Falange wenst BARRIENTOS te breken. Nu dat BARRIENTOS na de laatste aanslag het tijdstip van de verkiezingen heeft uitgesteld, is de ontevredenheid onder de talloze politieke partijen in het land onrustbarend gegroeid. Van militaire zijde werd een tweemanschap BARRIENTOS-OVANDO gesuggereerd. De grote M.N.R.-partij royeerde in april ex-president PAZ ESTENSSORO en koos Hernán SILES ZUAZO tot voorzitter. Toen PAZ nog aan het bewind was, royeerde de partij SILES ZUAZO.

In de Nederlandse Antillen werd de geroemde en zo noodzakelijke arbeidsrust in de haven verstoord. Tweemaal werd door de regering in arbeidsconflicten ingegrepen.

VENEZUELA.

De boodschap welke president LEONI bij de aanvang van zijn tweede regeringsjaar aan het congres richtte, was er een van voldoening en optimisme. De jaarlijkse industriële productie van het land was over 1954 met 10.7% gestegen. Buitenlands en nationaal vertrouwen in de stabiliteit van Venezuela is weer toegenomen. LEONI legde de nadruk op de samenwerking tussen de overheid en het particulier initiatief, waarop in het regeeringsprogramma voor de ontwikkeling van het land wordt gerekend.

Hij citeerde maatregelen genomen tijdens zijn bewind om te bewijzen dat de regering positief staat tegenover de wensen van vele "eerzame burgers" die de pacificatie van het land door compromis willen bewerkstelligen. De president wees er echter op dat de oppositie de perken moet erkennen waaraan haar democratische vrijheden gebonden zijn. De wetten van het land mogen niet met de voeten worden getreden.

LEONI wees er op dat Venezuela het voornaamste doelwit is van de internationale samenzwering, die beoogt het communisme te vestigen op het Latijns Amerikaanse continent. In zijn lof voor de strijdkrachten was de president overdadig. De geschiedenis van het militair apparaat van Venezuela geeft zelfs recentelijk nog weinig grond voor het vertrouwen dat LEONI scheen te hebben in de a-politieke instelling van zijn militaire raadgevers. Het congres viel de president enthousiast bij toen hij zeide:.. "Het vertrouwen dat de natie heeft in de loyaliteit van de strijdkrachten, zal nimmer worden beschaamd. Alle Venezolanen kunnen in vrede werken en slapen, in de zekerheid dat hun rust wordt beschermd door wapens die niet verraderlijk zullen worden gebruikt"....

De lof van LEONI en het applaus van de congresleden hadden iets weg van het gefluit van een late wandelaar in het donker, dat de vrees, die het diende te verbergen juist verraadt.

Een geruchtencampagne omtrent ontevredenheid onder de militairen en pogingen van de zijde der Capriles persmagnaten om hoge militairen te interesseren in deelname aan een staatsgreep liepen kort daarna echter inderdaad op een totale mislukking uit.

De Capriles-kranten waren in maart een campagne begonnen tegen de re-

- 4 -

gering. De betrokken bladen zijn La Esfera, El Mundo en Ultimas Noticias. Eerder was redactioneel in deze kranten telkens weer geschreven over een splitsing in de boezem van de Acción Democrática. Nu was het verhaal dat door de "oude garde" van de A.D. in grote getale wapens werden ingevoerd. Het leek er op dat getracht werd een klimaat te scheppen overeenkomstig dat waarin de militairen in 1948 ertoe overgingen het constitutionele regime van Rómulo GALLEGOS omver te werpen. De geruchten als zou ook thans een militia worden gekweekt, werden fel tegengesproken en door de regeringspartij werd het concern voor het gerecht gedaagd.

Naderhand bleek de Caprilesgroep nog dieper betrokken te zijn bij een samenspanning tegen de regering. Op 9 april werd een complot ontdekt, waaraan zowel linkse als rechtse extremisten zouden hebben deelgenomen. Een der plannen zou een aanslag op het leven van de president zijn geweest.

Volgens een verklaring van de Minister van Binnenlandse Zaken, GONZALO BARRIOS, zou bij een laatstelijk in Moskou gehouden vergadering zijn besloten dat de Italiaanse Communistische partij zou optreden als liaison bij actieve hulpverlening aan de Venezolaanse communisten. Een der koeriers die fondsen bracht voor de C.P.V., werd gearresteerd. Het was de Italiaanse arts, Alessandro BELTRAMINI. Een Argentijnse, Clara BARETIC PADILLA, werd eveneens op heterdaad betrapt.

Enkele gepensioneerde generaals werden gearresteerd, benevens enkele C.P.V.- en M.I.R.-leiders, onder wie Hector MUJICA, lid van het centraal comité der C.P.V. Twee van de gebroeders CAPRILES werden opgepikt. Een der lekkages in het complot was blijkbaar de door Miguel CAPRILES benaderde oud-generaal QUEVEDO, die niet van de partij wenste te zijn.

Van Cubaanse zijde, alsmede door de linkse oppositiepartijen in Venezuela werd beweerd dat het z.g. "complot" een verzinsel was van de regering om een aanleiding te hebben repressief op te treden.

De laatste twee maanden is er overigens wat meer tekening gekomen in de tactiek van de Venezolaanse communisten. De twist tussen harde- en zachte lijn proponenten is een mes dat aan twee kanten snijdt. De drie partijen, die voor een volksfront in aanmerking zouden komen, hebben zich inderdaad verenigd in een oppositiefrent. Het zijn de FDP (LARRAZABAL en DAGER,) PRN (RAMOS GIMENEZ) en de VPN (HERRERA OROPEZA, c.s.). In de gezamenlijke verklaring van deze drie partijen werd evenwel de nadruk erop

- 5 -

gelegd dat elk der partijen "haar individualiteit en haar specifieke ideologie" behoudt. Wel zullen de drie partijen gezamenlijk waken tegen elke "inbreuk op de democratische rechten", zij zullen legale oppositie voeren tegen de "repressie van de regering der amplia base".

Dit is duidelijke "mantel-taal". De "softline" voorstanders uit de M.I.R. en de C.P.V. geven het oppositiefrent gereede aanleiding om te pleiten voor een toenadering, pacificatie van het land, etc. De guerillastrijders in het binnenland gaan echter even goed door met hun acties "zonder welke het land nimmer bevrijd zal kunnen worden". De guerilla's lokken militaire acties uit, die dan weer worden uitgelegd als "onderdrukking van vredige boeren".

Inmiddels is het moeilijk na te gaan in hoeverre de guerilla's succes hebben. Telkens maken regeringscommuniqué's melding van het "bijna uitgeroeid" zijn van guerilla's in deze of gene streek. Radio Havana en de Prensa Latina noemen steeds weer nieuwe "fronten". Terwijl de Cubaanse overdrijving zeker schromelijk is, blijkt toch dat het opruimen van de guerilla's niet eenvoudig is. Hopelijk wordt door de Venezolaanse autoriteiten niet dezelfde fout begaan als destijds door BATISTA tegen CASTRO. De lukrake repressie door de psychologisch in het nauw gedreven BATISTA heeft meer bijgedragen tot CASTRO's succes dan welke actie van Fidel zelf dan ook.

Een verontrustende indicatie van groeiende spanning in het land is het aan de oppervlakte komen van een latent anti-semitisme. Eind maart kwam het tot een treffen in Caracas tussen twee jeugdbenden. Door een anti-semitische bende werden leuzen op synagogemuren geschilderd. Er werden vlugschriften verspreid, waarin het Jodendom verantwoordelijk werd gesteld voor het communisme. De regering gaf de recherche (P.T.J.) opdracht een onderzoek in te stellen naar de activiteiten van neo-nazis, maar de omstandigheid dat de gebroeders CAPRILES Joden zijn, blijkt ook in hoge regeringskringen een dubieuze houding tegenover het anti-semitisme in de hand te werken.

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

De lang verwachte uitbarsting in de Dominikaanse Republiek vond tenslotte plaats op 24 april nadat al enkele weken tekenen er op hadden gewezen dat de binnenlandse spanningen gaandeweg groter werden.

Werkloosheid plaagde het land. De kosten van levensonderhoud waren schrikbarend gestegen en de bevolking verkeerde in grote misère.

De maand maart deed haar intrede temidden van een wilde staking bij de ROMANA suikerfabrieken, welke werd gesteund door de linkse en links-extreme partijen in het land. Door de buiten de wet gestelde Movimiento Popular Dominicano (M.P.D.) en de 14e juni beweging werden pamfletten verspreid, waarin de arbeiders werden aangemoedigd tot doorgaand verzet tegen de Verenigde Staten en het Amerikaanse groot kapitaal vertegenwoordigd in de ROMANA Corporation.

REID CABRAL verklaarde de staking onwettig, zond troepen naar de ROMANA en kondigde straffen aan voor de arbeiders, die op 23 maart het werk niet hadden hervat. Door de Christendemocratische partij, P.R.S.C., werden de junta en de militairen ervan beschuldigd geweld te hebben gebruikt tegen de stakers. De P.R.S.C. en de P.R.D. verklaarden zich solidair met de stakende arbeiders. Niettemin gingen de meesten dezer op de 23e maart weer terug naar het werk. Degenen die nog immer weigerden te werken, werden met behulp van de sterke arm, door de maatschappij uit hun (maatschappij) woningen gezet. Als represaille tegen de overheidsmaatregelen werd toen door bepaalde personen suikerriet op de velden in brand gestoken. Om de brandstichtingen tegen te gaan, werd door militairen gepatrouilleerd. De meeste gevallen van brandstichting hadden zich voorgedaan langs de hoofdwegen, hetgeen de autoriteiten ervan overtuigde dat het niet de arbeiders zelf waren die het riet in brand staken, maar agitators uit de steden.

Gedurende dit alles bleef de overkoepelende (bij O.R.I.T. aangesloten) vakorganisatie, CONATRAL, aan de zijde van de junta. Zij veroordeelde de staking en deed een beroep op de arbeiders om de belangen van het land niet te schaden.

Inmiddels hielden ontevreden hoge officieren in het geheim vergaderingen, op welke de mogelijkheden besproken werden om een oplossing te

vinden voor "het nationale probleem". Hieronder zou men dan moeten verstaan de groeiende ontevredenheid van het volk met de junta van REID CABRAL. Niet alle deelnemende officieren behoorden tot de groep, welke eind januari door REID CABRAL waren afgezet of "verplaatst". Ook officieren die nog loyaal mochten worden geacht t.o.v. het regiem, namen deel aan de besprekingen omdat - zo werd door een woordvoerder verklaard - men het er over eens was dat CABRAL's beslissing om in door hem georganiseerde verkiezingen mee te dingen naar het presidentschap, een crisis had veroorzaakt.

Een mogelijke verdere aanleiding tot de urgentie waarmee de officieren vergaderden, was - naar uit betrouwbare bron werd vernomen - het uitgelekte voornemen van CABRAL om BOSCH en BALAGUER voor een periode van tien jaar uit het actief- en het passief kiesrecht te ontzetten en hen permanent de toegang tot het land te weigeren.

Het was naar aanleiding hiervan dat de advocaat Rafael BONNELLY, conservatief politicus, ambassadeur in Venezuela onder TRUJILLO en voorzitter van de Raad van State, in de overgangperiode tussen BALAGUER en BOSCH, in maart een partij uit de grond stampte, "Partido Independiente", zonder beginselprogramma, maar met grote spontane aanhang in oligarchische kringen, teneinde in het door REID CABRAL te creëren vacuum te stoppen. Hieruit bleek dat de conservatieven, onder wie ook CABRAL mag worden gerekend, niet eensgezind waren.

De meningen onder de samenzwerende officieren waren sterk verdeeld waar het de te volgen gedragslijn betrof. Een minderheid van meest jongere officieren zou zich hebben uitgesproken ten gunste van het terugroepen van Juan BOSCH. Anderen meenden dat indien BOSCH als overwinnaar uit een onder militair toezicht gehouden verkiezing te voorschijn zou komen, dezelfde situatie zou ontstaan, welke in september 1963 tot de staatsgreep leidde. De "gezuiverde" generaals VIÑAS ROMAN en PEGUERO GUERRERO konden min of meer worden beschouwd als aanhangers van BALAGUER. Antonio IMBERT BARRERA daarentegen had zich al eerder laten kennen als tegenstander zowel van BOSCH als van BALAGUER. Uit de tot nu toe binnengekomen berichten blijkt nog niet welke rol Atila LUNA uiteindelijk heeft gespeeld. Dat WESSIN y WESSIN ook aan deze besprekingen deel zou hebben genomen, is niet gebleken.

Het waren uiteindelijk de lagere officieren en onderofficieren, die de stoot gaven voor de rebellie en de terugkeer van BOSCH trachtten te be-

werkstelligen. Deze waren het die Rafael MOLINA UREÑA, voorzitter van de kamer van afgevaardigden tijdens BOSCH, in het presidentiële paleis installeerden in afwachting van de terugkeer van de ex-president. WESSIN y WESSIN reageerde te laat om REID CABRAL te handhaven. CABRAL zelf deelde later mede dat het geen onwil van WESSIN was. De onderofficieren weigerden zijn bevelen op te volgen. Uiteindelijk greep WESSIN in met de hem ten dienste staande tanks en vliegtuigen om de terugkeer van BOSCH te verhinderen. WESSIN's bombardement van Santo Domingo zette veel kwaad bloed, zowel in de Dominikaanse Republiek als daarbuiten, maar was in eerste instantie effectief. Een junta, bestaande uit drie hem trouwe jongere officieren, werd door WESSIN in het leven geroepen. MOLINA UREÑA capituleerde, maar met behulp van de inmiddels door de rebellerende officieren bewapende studenten en burgers uit de hoofdstad, werd het getij door de opstandelingen ten ongunste van WESSIN gekeerd.

Nu kwam de figuur van kolonel Francisco CAAMAÑO DEÑO naar voren. Onder zijn leiding bleven de pro-BOSCH rebellen in de stad doorvechten. CAAMAÑO DEÑO was tot voor kort militair en politiek een onbekende grootheid. Sedert zijn intrede in het revolutionaire strijdperk zijn er verschillende lezingen geweest van de rol die hij zou spelen, van de steun welke hij van links-extreme zijde ontvangt en van zijn persoonlijke politieke overtuiging. CAAMAÑO presenteert zichzelf als een varige aanhanger van BOSCH en ontkent dat communisten invloed op hem zouden hebben.

Omtrent de achtergrond van CAAMAÑO werd uit doorgaans welingelichte bron het volgende vernomen. Hij is de zoon van een hoge officier uit het gevolg van wijlen dictator TRUJILLO. TRUJILLO, die zijn peetoom was, toonde grote belangstelling voor de carrière van de jonge CAAMAÑO. Hij zou hebben bewerkstelligd dat deze een militaire opleiding in de Verenigde Staten volgde. Identificatie met de dictatuur was voor een jonge officier destijds echter de regel, niet de uitzondering. Van groter belang zou zijn hoe CAAMAÑO zich, na de val van TRUJILLO, zou gedragen. Naar buiten zou nimmer gebleken zijn dat hij zich verstond met de leider van de 14e juni-beweging, de in 1963 gesneuvelde Manuel TAVARES JUSTO. Terwijl hij openlijk een pro-BOSCH houding zou hebben aangenomen, zou men hem echter moeten beschouwen als een 14e juni infiltrant in de militaire gelederen. Onkundig van zijn links-extremistische gevoelens, maar verstoord wegens zijn BOSCH-sympathieën, zou de politie-chef PEGUERO GUERRERO, in

- 9 -

het begin van dit jaar hebben willen trachten CAAMAÑO op een dood spoor te zetten. Niemand minder dan WESSIN y WESSIN zou voor CAAMAÑO zijn opgekomen.

De solidariteit tussen de aanhangers van BOSCH en het Dominikaanse links-extremisme is overigens niets nieuws. Zo was het karakter van het volksfront dat BOSCH tegen TRUJILLO leidde en dit zelfde volksfront trachtte hij direct na zijn val in september 1963 te doen herleven.

In het maandoverzicht van december 1963 werd reeds er op gewezen dat een herleving van het oude volksfront na het bewind van BOSCH onmogelijk was, omdat de grauwe oppositiemassa tegen TRUJILLO was uiteengevallen in verschillende duidelijke stromingen. De oproep die BOSCH vanuit Puerto Rico naar zijn aanhangers deed uitgaan om subversie tegen de junta te bedrijven, is voor velen van de meest militante P.R.D.-istas (en wellicht ook voor CAAMAÑO) een sanctie geweest om zich te verbinden met de M.P.D. of met de 14e juni-beweging.

Het is bijna ongelooflijk, maar waarschijnlijk toch waar, dat Juan BOSCH nog steeds niet zou beseffen wat de consequenties van zijn houding waren.

In de eerste dagen van de rebellie, toen het er naar uitzag dat hij op ieder moment terug zou kunnen gaan om het presidentschap weer op zich te nemen, heeft BOSCH verklaard dat een van de eerste acties, die hij als partijleider in Santo Domingo zou nemen, het royeren van Angel MIOLAN zou zijn. BOSCH veroordeelde MIOLAN's optreden slechts omdat laatstgenoemde zich niet aan de partij-discipline had gehouden en BOSCH het voorzitterschap betwistte. Zijn verwijt aan MIOLAN betref echter niet diens vermeende pro-communistische neigingen.

Tegelijkertijd verklaarde BOSCH dat hij als president nimmer het Cubaanse bewind van CASTRO zou erkennen.

Het is deze tweeslachtige houding van BOSCH die steeds weer de Verenigde Staten weerhoudt hem hun volledige steun te verlenen.

De positie van de Christendemocraten in de huidige conflictsituatie is niet helemaal duidelijk. De voorzitter van de P.R.S.C., Dr. Antonio ROSARIO, schijnt zich met CAAMAÑO te hebben verbonden. ROSARIO was het, die kort geleden tezamen met Ir. JAVIER een pact sloot met Juan BOSCH om te streven naar een terugkeer naar de legaliteit (zie maandoverzicht februari 1965).

De groep van MIOLAN - gekant tegen de terugkeer van BOSCH - en het nationaal comité van de P.R.S.C. wraakten dit pact. Het staat wel vast dat alle segmenten van de P.R.S.C. bereid waren tot een samenwerking - zo niet met BOSCH dan wel met de P.R.D. als partij - en dat de partij eensgezind in oppositie was tegen REID CABRAL. Tijdens de staking bij de ROMANA-fabrieken is gebleken hoe fel zij tegen de junta gekant was. Een belangrijke ontwikkeling, welke ten onrechte weinig aandacht heeft getrokken, was het ontslag in maart van padre Rogelio DELGADO BOGAERT, als minister van onderwijs. De priester maakte weliswaar niet bekend waarom hij niet langer wilde aanblijven, maar algemeen werd zijn ontslagname in de Dominikaanse Republiek geïnterpreteerd als een teken dat de Rooms Katholieke kerk zich distancieerde van REID CABRAL's beslissing om te trachten zijn bewind via verkiezingen voort te zetten.

Een verdere indicatie van de houding van de Kerk - dus los van die der Christen Democraten - is dat de Bisschop van Santo Domingo, naar vernomen werd, in de achter ons liggende periode verschillende malen heeft bemiddeld ten gunste van politieke gevangenen en deze ook financieel heeft bijgestaan.

De afdeling van de Partido Reformista op Curacao besloot direct na de staatsgreep bekend werd een telegram aan Joaquín BALAGUER te zenden, waarin deze volgelingen hem hun diensten aanboden en verklaarden instructies af te wachten. De instructies zijn uitgebleven. BALAGUER is tot nu toe slechts heel even op de voorgrond gekomen, toen hij in een persconferentie verklaarde, dat de enig juiste oplossing van de moeilijkheden het houden van eerlijke verkiezingen was.

Eind april was de situatie in de Dominikaanse Republiek, niettegenstaande het ingrijpen van de Verenigde Staten, nog volkomen verward. De meeste Latijns Amerikaanse regeringen keurden de beslissing van JOHNSON af, maar hun kritiek was in vele gevallen voor interne consumptie bestemd. De regels van het spel eisten woede over de "gunboat policy", maar met name de Venezolaanse bewindhebbers zouden binnenskamers de Amerikaanse interventie eerder toejuichen dan betreuren. Toch moeten er in de Amerikaanse beslissing vooraf een groot aantal ongunstige gevolgen zijn gecalculeerd.

Ongetwijfeld zal er lang over worden nagekaart of de actie al dan niet noodzakelijk is geweest. Een en ander heeft echter weinig zin, omdat nimmer met zekerheid kan worden vastgesteld wat er zou zijn geschied, indien de Verenigde Staten niet hadden ingegrepen.

BRITS GUYANA:

De topfiguren van de P.P.P. hebben de laatste maanden vele reizen gemaakt. Partijvoorzitter Brindley BENN reisde Afrika af om steun te krijgen van de Afro-Aziaten voor de Guyanese strijd tegen het "Brits imperialisme en zijn agenten". In die landen welke tot het Britse Gemenebest behoren, was zijn hoofdschuldige de Verenigde Staten, terwijl hij Groot Brittannië "veroordeelde" omdat het zich had gevoegd naar de imperialistische wensen van Amerika. In Egypte kregen de Britten er zelfs van langs.

Inmiddels had Cheddie JAGAN het Europese Oostblok afgereisd om zich tenslotte naar Cuba te begeven. Hij schilderde in Havana het rassenprobleem in zijn land af als een CIA-initiatief, dat ten doel had een excuus te vinden voor het wijzigen van het kiesstelsel.

De interne situatie in Brits Guyana is oppervlakkig gezien thans rustig, maar door betrouwbare waarnemers wordt bevestigd dat deze indruk misleidend is. De economie van het land is een chaos. Slechts de aanwezigheid van de Britse militairen behoedt de regering van BURNHAM voor een uitbarsting waaraan zij niet het hoofd zou kunnen bieden. Grote ontevredenheid heerst onder de voor het merendeel Indische boeren, die hun grote rijst oogst niet kwijt kunnen. De regering van BURNHAM doet, niet altijd met succes, moeite om bekwame personen die het land in de laatste jaren van het JAGAN-bewind hebben verlaten ertoe te bewegen terug te keren. Er hebben zich gevallen voorgedaan, waarin ten onrechte de terugkeer van "kader" in de pers werd bekend gemaakt, naar verluidt teneinde de indruk te wekken dat de toestand zich aan het normaliseren is. Een rooskleurig beeld zou dan aan de werkelijkheid vooraf kunnen gaan.

CHILE

De op 7 maart in Chile gehouden verkiezingen leverde voor FREI en zijn Christen Democraten een meerderheid op in het parlement. Van de 147 zetels behaalden de Christen Democraten er 82. Alle andere partijen boekten achteruitgang, met uitzondering van de communisten die hun aantal zetels van 16 op 18 wisten te brengen en de socialisten die hun aantal zetels wisten te vermeerderen van 12 tot 15. De grootste nederlaag werd wel geleden door de Liberalen, die hun aantal zetels zag inkrimpen van 28 tot 6, gevolgd door de Radicalen die terugliepen van 39 tot 20 zetels. Ook in de Senaat wisten de Christen Democraten hun zetels uit te breiden van 4 tot 13. Dit is voor het eerst in meer dan 120 jaren dat een partij de absolute meerderheid heeft behaald.

Thans zal dus de Christen Democratische partij in Chile het wetgevende programma van FREI kunnen verwezenlijken. De ogen van geheel Latijns Amerika zijn thans gericht op FREI en de zijnen. Immers hier zal voor het eerst kunnen blijken wat de Christen Democratie dit continent te bieden heeft. Daarom rust op FREI niet slechts een nationale verantwoordelijkheid. Zijn taak is van groot historisch belang voor geheel Latijns Amerika.

COLOMBIA

De laatste tijd wordt Colombia steeds meer genoemd als "tweede doelwit" van de internationale communistische conspiratie (na Venezuela). Inderdaad blijkt het tempo van de subversiviteit in dit land te zijn verhoogd.

De omstandigheden zijn er thans gunstig voor. Het bewind van president VALENCIA blinkt niet uit door efficiëntie. De economie van het land - in hoge mate afhankelijk van de koffie export - heeft geleden onder de drastische verlaging van de koffieprijs op de wereldmarkt. De nationale coalitie van conservatieven en liberalen, die sedert het plebesciet van 1957 in de regering stuivertje verwisselt, is aan het versplinteren. Aan de conservatieve zijde zijn de Laureanistas en de Ospinistas niet te spreken over de candidatuur van Carlos LLERAS RESTREPO, de door de meerderheid der Liberalen aangewezen kandidaat om de conservatief VALENCIA in 1966 op te volgen. Binnen de liberale partij is er ook dissentie. LLERAS is niet gezien bij

de z.g. Movimiento Liberal Revolutionario, de uit twee facties (linea dura en linea blanda) bestaande linkervleugel der liberalen. Van de twee is de linea dura - dus "harde lijn" - het meest links.

Afgezien van door de in een Chinese en een Moskovitische groep gesplitste Communistische Partij Colombia, wordt de nationale coalitie bedreigd door de Alianza Nacional Popular van de ex-dictator Gustavo ROJAS PINILLA. Deze Alianza boekte verleden jaar bij de parlements- en municipale verkiezingen grote winsten (zie M.O. maart 1964). ROJAS biedt de kiezers geen programma, de Alianza is een volkomen negatieve, demagogische reactie op het teleurstellende bewind van LEON VALENCIA. Dan moet nog worden genoemd de ex-minister van oorlog, Alberto RUIZ NOVOA, die reeds eerder onze belangstelling heeft gehad wegens zijn politieke aspiraties. In tegenstelling tot ROJAS biedt RUIZ een keuze en wel een socialistisch programma, dat sterk beïnvloed is door de impressies die de ex-generaal in Israel heeft opgedaan.

Door velen - volgens wie de coalitie geen oplossing biedt voor de groeiende problemen van het land - wordt RUIZ NOVOA gezien als een candidaat voor "verlicht despotisme" à la De GAULLE. Begin maart vormde zich om de figuur van de ex-generaal een z.g. Movimiento de Recuperación Nacional, een losse organisatie van verontruste studenten, academici en "betere" burgers. De aanhang van ROJAS PINILLA is van minder intellectueel niveau, maar in principe eender, omdat beide stromingen een teruggrijpen betekenen naar het beproefde "caudillismo" van Latijns Amerika. De "caudillo" wordt als redder van de natie binnengehaald, slaagt er in de situatie op korte termijn zodanig te verbeteren dat hij een greep kan doen naar een langdurige dictatuur. Deze eindigt dan tenslotte met bloedvergieten en als het goed is, met het herstel van de democratie.

De rol die de Colombiaanse communisten in de huidige situatie spelen, zou die van katalysator kunnen worden genoemd. Het bandietisme, dat zijn oorsprong vindt in de oude rivaliteit tussen conservatieven en liberalen, is een gemakkelijk instrument geworden voor het kweken van onrust in de gehele natie. Terwijl het leger de z.g. onafhankelijke "republieken" ¹⁾ in het binnenland trachtte op te ruimen, breidden de communisten het toneel van hun acties uit tot de steden. De meest opzienbarende zet was het ont-

1) Marquetalia, El Pato, Sumapaz, Rio Chiquito en Guayabero.

- 14 -

voeren en uiteindelijk vermoorden van de millionair, ex-minister Harold EDER. Duidelijk is gebleken dat de bandieten steun én leiding ontvangen van communistische zijde. Openlijk werd door Ché GUEVARA in Algiers een beroep gedaan op de "socialistische" landen om meer wapens te zenden naar Colombia, Venezuela en Guatemala.

President LEON VALENCIA deed een urgent beroep op gefortuneerde Colombianen en buitenlanders om hun kapitaal niet het land uit te brengen. De onzekere toestand heeft al tot een vrij serieuze kapitaalsvlucht geleid. Indien de communisten gebruik kunnen maken van de bestaande problemen en deze acuter kunnen maken, dan lukt het hun wellicht een omwenteling in de hand te werken, die niet op korte, maar op lange termijn zeker in hun voordeel zou zijn.

CUBA

De plaats die Cuba inneemt in het communistisch blok blijft nog steeds een favoriet onderwerp voor speculatie onder de Westerse waarnemers. Immers, de uiteindelijke ideologische bestemming van CASTRO's Cuba is van belang voor het verloop van de koude oorlog in het Caraïbisch gebied en geheel Latijns Amerika.

De Moskouse vergadering van 1 maart forceerde CASTRO voor de tweede maal kleur te bekennen. De vergadering van communistische partijen in Havana, welke eind verleden jaar werd gehouden, "betreurde" al de splitsing in het communistische kamp. CASTRO zag zich verplicht aan de regionale vergadering deel te nemen, maar wachtte zo lang mogelijk met de beslissing om een delegatie naar Moskou te zenden. Tenslotte werd Raul CASTRO naar de vergadering gedelegeerd. Tevoren was echter Ché GUEVARA naar Peking gegaan - wellicht om het Cubaanse dilemma wat toe te lichten.

CASTRO kan nog altijd de Soviet Unie de rug niet toekeren. Hij heeft echter redenen genoeg om te vrezen dat als de nood werkelijk het hoogst is, de Sovjets niet nabij zullen zijn. De raketten crisis van 1962 was de eerste slag, de houding van Moskou vis-à-vis de Amerikaanse "escalation" in Vietnam geeft de Cubaanse leider nóg meer te denken.

In een belangrijke (en knappe) redevoering op 13 maart zette Fidel het Cubaanse standpunt uiteen. Hij wenst nog immer buiten het ideologische conflict te blijven. Deze "Byzantijnse twisten" wil hij de toegang tot Cuba

weigeren. Ook als "contrabanda" komen zij Cuba niet binnen. In een meesterlijke combinatie van demagogische stijl en subtiel politieke inhoud wendde CASTRO zich tot de Chinezen met de redenen waarom hij, meer dan wie dan ook, het recht heeft een beroep op hen te doen de strijbijl te begraven. Dit recht, zo zegt CASTRO, ontleent hij aan de onafhankelijkheid van de Cubaanse revolutie (dus evenals die van MAO). Hij ontleent het aan zijn doorsudderende woede over het terugkrabbelen van de Soviet Unie tijdens de raketten-crisis van 1962. Tenslotte ontleent hij dit recht aan het feit dat hij "van niemand een satelliet" is. Zijdelings strafte Fidel de Soviet adviseurs af, die wat orde willen scheppen in zijn rijk, met de mededeling dat de imperialisten de fout begingen Cuba minderwaardig te vinden, geen begrip op te brengen voor het unieke karakter van de Cubaan. CASTRO hoopte dat "anderen" niet dezelfde fout zouden begaan. Na een loopje te hebben genomen met die landen die "food for peace" van de imperialisten ontvangen en te hebben verkondigd dat de Verenigde Staten - en de Verenigde Staten alleen - de vijand zijn, kon CASTRO als neutrale belanghebbende (zo niet als overtuigde sino-fiel) een pleidooi doen voor eenheid in het kamp.

De reactie van de Latijns Amerikaanse communistische pers op de speech van CASTRO was meer dan gunstig. Met voorbijgaan van alle tirades tegen de Soviets, las men in de redevoering slechts dat Fidel zich achter Moskou had geschaard.

Een prijs die Fidel met zijn onwillig endossement van de Soviet-politiek in de wacht heeft gesleept, is de handhaving van zijn sleutelpositie bij de communistische partijen van Latijns Amerika. In juni a.s. zou te Montevideo een Latijns Amerikaans congres worden gehouden "voor de solidariteit met Cuba en het zelfbeschikkingsrecht der volkeren". Dit congres is een uitvloeisel van de conferentie van Havana. Het werd beschouwd als een soort troostprijs voor CASTRO, die zijn neutraliteit zou hebben moeten laten varen. Niettemin heeft het er nu meer van dat CASTRO met een pro forma declaratie de voordelen van Moskou heeft behouden zonder de sympathie van Peking te verliezen. Met dat al blijft de baardige leider zich neutraal noemen.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Een door de bekende Wilson GODETT begin maart op de KNSM-werven uitgeroepen wilde staking, verspreidde zich spoedig tot de andere werven en legde gedurende enkele dagen het werk in de gehele haven van Curacao stil.

De drie vakbonden van havenarbeiders die de staking niet steunden, bleken volkomen machteloos toen hun herhaalde oproepen aan de leden om het werk te hervatten, werden genegeerd. Dit zou volgens de vakbondleiders te wijten zijn geweest aan intimidatie door GODETT. Ook nadat door het plaatselijk hoofd van politie bescherming aan de werkwilligen was toegezegd, faalde echter iedere poging van de vakbondleiders om de stakers weer aan het werk te krijgen.

Door de voorafgaande staking aan de Ooskust van de Verenigde Staten was er op Curacao gebrek aan bepaalde artikelen, waaronder vooral meel en medicamenten. Tengevolge van de wilde staking had reeds een schip met een lading meel voor Curacao, zonder te zijn gelost de haven weer moeten verlaten. Daarom stelde de regering een ultimatum aan de stakers om terug te komen op hun besluit en het werk te hervatten. Toen op het ultimatum geen reactie werd ontvangen, schakelde de regering vrijwilligers onder gevangenen in, om het werk in de haven toch doorgang te doen vinden.

GODETT, tegen wie wegens midhandeling van twee KNSM-functarissen proces-verbaal was opgemaakt, werd intussen wegens bedreiging aangehouden en ingesloten. Opvallend was dat de stakende havenarbeiders zich toen achter hem schaarden en zijn onmiddellijke vrijlating eisten. Voorts toonden velen zich ontevreden met de bestaande bonden. Zij wensten, alvorens te beslissen of de staking zou worden opgeheven, over te gaan tot het oprichten van een nieuwe bond, die de belangen van "alle" havenarbeiders zou moeten vertegenwoordigen.

Tijdens de vergadering ter oprichting van deze ene bond, werd P. BLASSE, die ook voorzitter is van de United Mineworkers Union of Curacao, uitgeroepen tot voorzitter. GODETT, de man uit vrees voor wie de havenarbeiders zogenaamd niet aan het werk durfden te gaan en die zich op dat moment in verzekerde bewaring bevond, werd gekozen tot vice-voorzitter. Het doel om door de oprichting van de nieuwe bond de drie bestaande bonden uit te schakelen, werd niet bereikt. De bestaande bonden beriepen zich op de vigerende CAO met de Scheepvaart Vereniging Curacao (S.V.C.) en meenden ook nog een voldoende aantal leden achter zich te hebben. De oprichting van

deze vierde bond vertroebelde de situatie in feite nog iets meer. Aanvankelijk wenste de S.V.C. de nieuwe bond (Algemene Haven Unie; genaamd) niet te erkennen. Niet alleen beriep de Vereniging zich evenals de oudere bonden op de C.A.O., maar de aanwezigheid van GODETT in het bestuur van de A.H.U. was voor de werkgevers niet gemakkelijk te verkroppen.

Nu bleek de nieuwe bond in zoverre effectief, dat hij de stakers weer aan het werk kreeg. Ook maakte de bond bekend dat er gedurende drie maanden geen staking zou zijn en dat GODETT bij onderhandelingen met de S.V.C. "niet aanwezig" zou zijn. Er werd zodoende een begin gemaakt met een toenadering en in ieder geval was de toestand in de haven weer rustig.

Indien de ongezonde situatie in de haven - welke door deze wilde staking weer duidelijk is bewezen - echter niet grondig wordt gesaneerd, zullen verdere moeilijkheden niet uitblijven. Een saillant aspect van de staking was wel dat een naar het zich laat aanzien niet doelgericht optreden van enkele politiek ongeschoolde arbeiders, op een efficiënte wijze het havenbedrijf van Curacao - onze voornaamste levensader en een der grootste havens ter wereld - volkomen bleek te kunnen paralisieren. Wij mogen aannemen dat deze observatie niet slechts hier te lande, maar ook buiten onze grenzen gemakkelijk zal kunnen zijn gedaan. De stand van zaken is zeer uitnodigend voor diegenen die er misbruik van willen maken.

Het bij het televisiebedrijf, N.A.T.E.C., gerezen arbeidsgeschil leidde tot het uitbreken van een staking op Curacao - en niet op Aruba, zoals algemeen werd verwacht. Op Aruba werd door de partijen overeengekomen vrijwillig een afkoelingsperiode van een maand in acht te nemen en het ontslag van de station-manager aan de rechter voor te leggen. Op Curacao daarentegen ontstonden grote moeilijkheden toen twaalf personeelsleden zich aansloten bij de C.F.W. Zij wensten erkenning van de bond en onderhandelingen betreffende een te sluiten CAO. Toen de directie van NATEC niet reageerde op de geuite wensen van de werknemers, besloot de C.F.W. tot een staking. Op staande voet werden toen de stakende werknemers door NATEC ontslagen. Ook in dit geschil greep de regering in. De minister van Sociale Zaken kondigde een afkoelingsperiode van een maand af, gedurende welke tijd de landsbemiddelaars van Curacao en Aruba met de partijen besprekingen zouden voeren om tot een oplossing te geraken. Onder voorbehoud stelde NATEC de ontslagen werknemers in de gelegenheid hun werkzaam-

heden gedurende de afkoelingsperiode te verrichten. Naderhand werden de ontslagen ingetrokken en werd op Curacao dan, het conflict opgelost. Over een CAO zou nog worden onderhandeld.

In april bezocht de voorzitter van de C.L.A.S.C., José GOLDSACK, Curacao en Aruba. Hij was zeer te spreken over het werk van E.E. MADURO op Aruba en deelde mede eind mei samen met R.M. TSCHUMIE naar Europa te zullen reizen voor besprekingen over het op Curacao op te richten Vormingsinstituut voor Christelijke vakbondleiders.

GOLDSACK ontweek vragen over de houding van C.L.A.S.C. ten opzichte van rechtstreeks contact tussen Antilliaanse vakverenigingen en het Christelijk vakbondswezen in Nederland. "Sociaal werk kent geen grenzen", zo zeide de C.L.A.S.C.-voorzitter, die niet liet blijken dat C.L.A.S.C. ontevreden zou zijn omdat de laatste tijd in bepaalde gevallen buiten TSCHUMIE om met de internationale beweging contact werd gelegd. Evenmin is gebleken dat de C.L.A.S.C.-voorzitter hieruit omtrent de doeltreffendheid van zijn vertegenwoordiger alhier conclusie zou hebben getrokken. Klachten omtrent TSCHUMIE, afkomstig uit locale Christelijke vakbondskringen, moeten naar vernomen werd, het hoofdkantoor van de C.L.A.S.C. meerdere malen hebben bereikt. Op generlei wijze kon men zulks echter uit de houding van GOLDSACK ten opzichte van TSCHUMIE opmaken.

De C.L.A.S.C.-voorzitter was van mening dat het communisme in de Nederlandse Antillen geen enkel gevaar betekent of zal kunnen komen te betekenen. Hij citeerde als redenen voor deze overtuiging de economische situatie van de Nederlandse Antillen en de mentaliteit van de bevolking.